

Izvorni znanstveni rad

UDK 391.1/843 : 792.2 Križevački statuti (091)(497.5)

Primljeno 2006-11-27

KRIŽEVAČKI ŠTATUTI U KONTEKSTU HRVATSKE USMENE DRAME

Tanja Baran, Zagreb

Sažetak

Križevački statuti, najstarije i najpoznatije hrvatske vinski-pajdaške regule, mješavina su dramskih, retoričkih i lirskih oblika. Zato ih je nemoguće žanrovski jednoznačno odrediti. Dominantna žanrovska pripadnost ponajprije se ipak odnosi na hrvatsku usmenoknjiževnu dramu, na folklorno kazalište. Statuti su, zajedno s Velikim ritualom krštenja mošta, zapisani prije većine ostalih usmenoknjiževnih dramskih formi, ali su kao dio korpusa usmene drame određeni tek s prvim sintezama. Iako Ritual funkcionira isključivo za Martinje, dok se regule Štatuta mogu izvoditi kroz cijelu godinu, po svojoj teksturi, komponentama glume, materijalnim predmetima obje forme gotovo u potpunosti odgovaraju teorijskim određenjima folklornog kazališta, pa ih se može smatrati tipičnim predstavnicima hrvatske usmenoknjiževne drame.

Ključne riječi: Križevački statuti, usmenoknjiževna drama, folklorno kazalište

Križevački se statuti ne mogu jednoznačno žanrovski odrediti jer ne pripadaju isključivo jednoj književnoj vrsti ili rodu, nego se u njima miješaju žanrovi, što je karakteristično za folklorno kazalište (Lozica 1976:151).¹ Te su vinski-pajdaške regule ponajprije dramski oblik prepun obrednih elemenata. Mnogobrojne zdravice i hvale, bez kojih regule ne bi funkcionirale, najreprezentativniji su primjer hrvatske usmenoknjiževne retorike. I usmena lirika, gotovo isključivo posvećena veličanju vinskoga kulta, kroz izgovorene stihove ili kroz skupno pjevanje vinu posvećenih stihova, žanrovski uvelike određuje *Križevačke statute*.

¹ Autor u tekstu citira Bogatirjova koji u miješanju žanrova u folklornom kazalištu vidi srodnost sa srednjovjekovnom dramom, nasuprot strogom odvajanju žanrova u "našem kazalištu", koje je tu osobinu naslijedilo od antičke drame.

Fragmentarno, na marginama regula, susrećemo i pokoju gnomu, no mudre su izreke tek popratni dio *Štatuta* koje su izdavači - uglavnom kao upute vezane uz svečarsko konzumiranje vina te uzorno vladanje za vinskim stolom - objavljivali u predgovorima i pogovorima izdanja. Ipak, s vremenom se dogodilo da se pokoja odredba iz samih regula ukorijenila u narodu pa je se, izvan regula, izvađeno iz cjelokupnosti *Štatuta*, gotovo kao gnomu zna ponavljati za stolom.² Već su i prve hrvatske usmene epske pjesme u sebi sadržavale vinu posvećene stihove,³ ali se u *Štatutima* o nekim izrazitim epskim elementima ne može govoriti.

Dominantna žanrovska pripadnost *Križevačkih štatuta* odnosi se na hrvatsku usmenoknjiževnu dramu, na folklorno kazalište. U bogatoj tradiciji naše dramske književnosti njezin kajkavski odvjetak nije beznačajan (Skok 1990:344). Važan problem vezan uz našu dramu je taj, ističu naši znanstvenici, što se hrvatska usmena drama počela vrlo kasno bilježiti i stručno-znanstveno valorizirati. Ivan Lozica ističe da je drama kao treći književni rod u pregledima našega folklora i književnosti ostala nezapažena i zanemarena sve do šezdesetih godina 20. stoljeća (Lozica 1996:15) te da je, izuzmu li se prvi poticaji iz 19. stoljeća, istraživanje folklornog kazališta u Hrvatskoj počelo tek radovima Nikole Bonifačića Rožina (Lozica 1996:28). U međuvremenu, Antun Radić samo spominje "dramatske igre" u kojima se jedan ili više igrača pred društvom vladaju kao da su on ili oni netko drugi (Radić 1929:67). Sâm Bonifačić Rožin u svojim radovima, u kojima dobivamo prve sinteze naše usmene drame, neprestano podsjeća na to da, bez obzira na to što je potkraj 19. stoljeća počeo razgovor o dramskim igrama u narodu, u pregledima hrvatske narodne književnosti o drami nema ni retka, kao da se narod nikada nije umjetnički izrazio u dramskoj formi (Bonifačić Rožin 1963:7). Poslije, Josip Kekez ističe da se usmenoknjiževna drama zanemarivala zato što je prevladavalo mišljenje da se narod u svojoj neukosti i materijalnoj oskudici nije mogao scenski izraziti, te da je postojao problem i u etnološkome pristupu usmenoknjiževnom gradivu koji je onemogućavao izdizanje dramskih primjera iz obreda i običaja u koje su najčešće bili uklopljeni (Kekez 1986:153).

Kako je, što se znanstvenoga vrednovanja tiče, kroz prošlost prolazila usmenoknjiževna drama, tako su prolazili i *Križevački statuti*. Oni su, zajedno s *Velikim ritualom krštenja mošta*, istina, zapisani prije nego većina ostaloga usmenoknjiževnoga dramskog blaga, ali su kao dio korpusa hrvatske usmene drame određeni tek s prvim sintezama. U te sinteze, kao konkretna ilustracija određenih

² Tipičan je primjer takve izdvojenosti *štatutne* odredbe odluka prema kojoj se iza juhe treba popiti 40 kapi vina. Tu ćemo odluku, izrečenu uzvišenijim tonom i glasnijom intonacijom kao nešto mudro i vrlo važno, redovito vrlo često čuti u svakodnevicu za stolom oko kojeg se okupilo veće veselo društvo.

³ Osobito ciklusi pjesama o Kraljeviću Marku i Sibirjaninu Janku.

znanstvenih podjela i analiza, rjeđe su odabirani *Križevački statuti*, a češće je kao primjer usmene drame bio stavljan dodatak *Križevačkim statutima* - obred krštenja mošta koji nerijetko ide i uz druge hrvatske *vinsko-pajdaške regule*, a uvijek može, bez ikakve ovisnosti o *Statutima* ili drugim regulama, stajati zasebno. Tako Bonifačić Rožin prvi, dijeleći dramsku građu u tri skupine: na narodne glume, narodne igre i narodne običaje i obrede, dramaturgiju krštenja mošta smješta u treću skupinu, među narodne običaje i obrede (Bonifačić Rožin 1963:19 i 20). Stipe Botica kao dramski primjer također daje jednu varijantu krštenja mošta (Botica 1995:252-255), dok to isto čini, dajući ipak i izvadak *Križevačkih statuta*, Ivan Lozica (Lozica 1996:35-48). Razlozi su češćeg isticanja *Velikog rituala krštenja mošta* u odnosu na *Križevačke statute*, kao primjera kod podjela na različite dramske oblike, višestruki. *Ritual* je vezan uz godišnji običaj krštenja mošta. Održava se isključivo za Martinje, za razliku od *Statuta* koji se mogu obnašati i u bilo kojem drugom dijelu godine. Po tome je primjer *Velikog rituala* tipičniji, funkcionira isključivo u vrijeme sazrijevanja mošta u vino, oko 11. studenoga. Sâm *Ritual*, budući da može stajati i samostalno, u novije je vrijeme poznatiji, rasprostranjeniji i prihvaćeniji od samih *Križevačkih statuta*. Danas je i puno više onih *pajdaša* koji znaju izvoditi krštenje mošta prema scenariju *Velikog rituala*, dok *Križevački statuti* - kao forma koja je zahtjevnija u smislu poznavanja dosta obimnih regula, nužnosti znanja interpretiranja dugih i sadržajnih zdravica, važnosti iznimne mogućnosti improviziranja te okupljanja većega broja izvođača u dugome vremenskom periodu - traže svestranije i u svim segmentima talentiranije glumce nego što je to potrebno u *Ritualu*. Osim toga, kontekst izvedbe *Velikog rituala* mnogo je bolje, jer je *Ritual* kraći i manje zahtjevan za izvedbu, prikazan u zapisu, od zapisanoga konteksta *Križevačkih statuta*. To znači da je *Statute* bez izvedbe puno teže doživjeti kroz zapis nego što je to slučaj s krštenjem mošta. Sâm krštenje mošta u pisanosti je kroz prošlost bilo i više spominjano od *Križevačkih statuta*. Proslava Martinja s krštenjem mošta i pečenjem martinjske guske spominje se u gotovo svim prikazima godišnjih običaja od najranijih vremena,⁴ dok je o *Križevačkim statutima*, kao o regulama koje mogu stajati izdvojeno od blagdana, pisao pokojni zaljubljenik u vinsku kulturu i u te vinske regule.⁵ No, oba su oblika kroz cjelokupnu prošlost i današnjicu iznimno slabo stručno i znanstveno analizirana i vrednovana. Na njih se u novije vrijeme tek pokojim tekstom osvrnuo rijetki znanstvenik.⁶

⁴ O krštenju mošta već 1919. piše Ivan Milčetić u ZNŽIO-u, 319-322, a nakon njega 1939. i Milovan Gavazzi u knjizi *Godina dana hrvatskih narodnih običaja (Od poklada do jeseni)*, 107 i 108.

⁵ Ponajprije se tu misli na Milutina Urbanija koji je o *Statutima* napisao više tekstova, kao i na Antu Neimarevića.

⁶ U novije su vrijeme o *Statutima* pisali: Ivan Lozica, Vitomir Belaj, Mijo Lončarić.

Otkad je od početka 20. stoljeća počelo prevladavati uvjerenje u postojanje hrvatske usmene drame, nastojali su se pronaći njezini začeci u dalekoj prošlosti, te se počelo s književno-teorijskim i drugim analizama folklornog kazališta. Ono se, utvrđeno je, događa "kad neki lik ili skupina likova pred javnošću nastupa/glumi na nekom prostoru, govori sadržaje koji imaju prikladnu izvedbenu (teatrabilnu) formu, a tvoreni su po stvaralačkim zakonitostima usmene književnosti" (Botica 1995:233). Ustalilo se i mišljenje da se "način postojanja i značajke izvedbe narodne drame bitno razlikuju od načina postojanja i izvedbenih konvencija pisane dramske književnosti" (Lozica 1996:29). Najbitnija je razlika između pisane i usmene drame ta što tekst pisane dramske književnosti nastaje prije predstave pa joj služi kao predložak za interpretaciju, dok su za usmenu dramu karakteristični naknadni zapisi nastali na temelju kazivanja ili pojedinačnih izvedbi (Lozica 1996:29). Svaka predstava, a onda i izvedba usmenoknjiževnoga dramskog ostvarenja, ima svoju teksturu. "Teksturom kazališne predstave možemo smatrati sve materijalne predmete (kulise, kostime, rekvizite, šminku), ali isto tako prije svega i komponente glume (verbalne i gestne), redateljska rješenja, glazbu, osvjetljenje." (Lozica 1982:97) Svoju teksturu imaju i *Križevački statuti* zajedno s *Velikom ritualom krštenja mošta*. Cjelokupna je tekstura *Statuta* vezana uz skupinu, grupu. Dobro je znano da svi vinski obredi, običaji, pijačka društva i njihove proslave bez grupe ne mogu funkcionirati. Okupljena društvena zajednica temelj je izvedbe *Statuta*. Dunja Rihtman-Auguštin glavnim osobitostima grupe, koju kao elementarnu ljudsku skupinu tvori određen broj osoba, smatra neposredan ljudski odnos i zajedničke norme koje određena skupina razvija tijekom svoga trajanja (Rihtman-Auguštin 1988:40 i 41). I u *Statutima* postoje više ili manje stroga pravila o onome što pojedinac smije, a što ne smije raditi, ako i dalje želi pripadati grupi. Poštivanje ustaljenih normi društvo zna nagraditi zdravicom, hvalom ili pjesmom, a prekoračenje se u *Statutima* kažnjava ispijanjem *štrofova*.⁷ Raspoloženje je grupe u izvedbi *Statuta*, a posebno pri krštenju mošta, obredno.

Obredi i običaji od pamtivijeka su karakteristični za sve proslave vezane uz vino. Govoreći o obredu kao o predstavi, uprizorenju, a ne kao o pravilima i odredbama te kao o sinkronizaciji mnogih predstavljčkih žanrova, često određenih dramskom strukturom, zapletom, Victor Turner obred definira kao "propisano formalno ponašanje u uvjetima koje nije svladala tehnološka rutina, s referencijama na vjerovanja u nevidljiva bića ili sile, što su prvotni i konačni uzroci svega postojećeg" (Turner 1989:166 i 170). Vitomir Belaj o obrednom činu

⁷ Štrof je u *Križevačkim statutima* naziv za kaznu, a postoji pet vrsta *štrofova*: *štrof sa suhim vinom*, *štrof s pomešanim vinom*, *štrof s vodom*, *štrof na drugome mestu* i *slatki štrof*.

razmišlja kao o “sredstvu, instrumentu pomoću kojega možemo doseći obnavljanje ili očuvanje kozmičkoga reda” (Belaj 1998:26), ističući da je obred u načelu istovjetan stvaralačkom činu te da prati prijelaz iz jednoga u drugo stanje, vrijeme, mjesto (Belaj 1998:26 i 28). Nakon obreda krštenja mošta mošt postaje vino, iz jednoga stanja u određeno vrijeme prelazi u drugo stanje. Kako se unaprijed točno zna što će se i kada po obredu dogoditi, precizno se zna da će mošt nakon vrenja postati vino, što se, potvrđeno obredom krštenja, uvijek događa na spomendan sv. Martina, 11. studenoga. Budući da “običaji i obredi nemaju isključivo magijsku prirodu, mnogi imaju i razvijen dijalog” (Lozica 1983:61), i *Statuti* zajedno s *Ritualom* imaju odlično razrađenu dijalošku formu protkanu humorom koji Vladan Švacov naziva “jednim od najsvjetlijih bljeskova drame” (Švacov 1976:74). Ivan Lozica podsjeća na to da obred ne poznaje uvijek podjelu na glumce i publiku te da čak niti ne sadrži glumu u pravome smislu (Lozica 1980:85; Solar 1997:225 i 226). U samim *Statutima* podjela na glumce i publiku zaista gotovo da i ne postoji. Regule uključuju sve okupljene oko stola u društvu, s tim da po funkcijama i po govorničkim zadacima netko više, a netko manje izravno sudjeluje. Kada se *Statuti* izvode u sklopu neke proslave, primjerice krštenja ili godišnjice braka, tada je publika opet uključena, ako nikako drugačije onda uz pjevanje pjesama i ispijanje vina prema odredbama regula. Slično je i pri krštenju mošta. Glumac-biskup sa svojom pratnjom obavlja ritual, a okupljeni u publici kao sudionici obreda slušaju i odgovaraju na “biskupove” odredbe, što uključuje sjedenje ili stajanje, pjevanje ili plesanje. Za to nije potrebno nikakvo predznanje. Kao što je to običaj u folklornom kazalištu, tako ni u *Statutima* ne postoji stroga podjela na pozornicu i gledalište jer pozornica uglavnom ne postoji. Publika aktivno sudjeluje u predstavljanju koje je sraslo s ambijentom.⁸ Na osnovi činjenice prema kojoj su predstavnici znanosti posvećene usmenoj drami mišljenja da su scenske kvalitete folklora zanemarene (Lozica 1982:9), ni u *Statutima* ne postoji neka posebna scenografija i kostimografija. Kostimiran je jedino glumac koji tumači biskupa u krštenju mošta. No, izvedba *Statuta* i krštenja mošta ima rekvizite⁹ koji se svode na *bilikume*¹⁰ i druge posude za držanje i ispijanje vina u

⁸ O odnosu glumaca i publike piše Ivan Lozica u tekstu *Folklorno kazalište i scenska svojstva običaja*, 1985:22 i Umberto Eco u tekstu *Semiotika kazališne predstave*, 1980:83.

⁹ O uporabi rekvizita u narodnoj drami piše Nikola Bonifačić Rožin u tekstu *Čovjek kao scen-ski rekvizit* objavljenom u Zborniku radova posvećenom VIII. kongresu SUFJ u Titovom Užicu 1961:419 te u tekstu *Narodna drama u Hrvatskoj* objavljenom u Zborniku radova posvećenom III. kongresu folklorista Jugoslavije držanog od 1. do 9. IX. 1956. u Crnoj Gori, 1958:163.

¹⁰ *Bilikum* je karakteristična trodijelna posuda iz koje se pije vino. Tri su dijela posude pri dnu spojena rupicama pa se vino prelijeva iz jedne posude u drugu. *Bilikum* dolazi od njemačke riječi *willkommen*, što znači dobrodošao, a u *Statutima* iz te posude vino kao dobrodošlicu ispija onaj koji je prvi put došao u dom u kojem se u tom trenutku obnašaju *Statuti*.

Štatutima te na rekvizite potrebne za obred krštenja mošta u *Velikom ritualu*. U *Štatutima* nema maski ni maskiranja, nema ni šminke. Teksturane komponente glume u *Štatutima* odnose se na glumca koji kostur teksta ima u glavi, a nado-građuje ga improvizacijama prema potrebi na mjestu događaja. Stalni glumci ne postoje, a u pravom smislu riječi ne postoji ni redatelj. Cijelom izvedbom ravna *stoloravnatelj*, koji je glavni glumac i koji s pomoćnicima, *oberfiškušem* i *fiškušima*, određuje tijek regula. U tom smislu *stoloravnatelja* u *Štatutima*, a glumljenoga biskupa koji po vlastitom nahođenju prema obredu krsti mošt u *Velikom ritualu* možemo zvati predvoditeljima i redateljima predstave. Narodni glumac, koji je i u *Štatutima* uglavnom muškarac, dok žene više služe kao ukras društva, svoj govor prati gestom i eventualnim pokretom vezanim uz opsluživanje za stolom (*peharnik* ili *čuturaš*) ili izbacivanje iz društva onih koji se ne drže regula (*vunbacitel*). U izvedbi *Križevačkih statuta* osvjjetljenje je nebitno, a vrlo je važna pjesma (*popevač*) koja može, a i ne mora, biti popraćena svirkom glazbenika. Kako *Statuti* funkcioniraju bilo kad i bilo gdje, mogu se, kao i krštenje mošta, prikazivati na bilo kojem mjestu, u bilo kojem prostoru. Najbolji je ipak zatvoreni prostor, kod domaćina, za stolom u kući, u klijeti, a u novije vrijeme i u ugostiteljsko-turističkim objektima.

S obzirom na to da *Statuti* po svojoj teksturi, i po komponentama glume te materijalnim predmetima, gotovo potpuno odgovaraju teorijskim odrednicama folklornog kazališta, *Križevačke statute s Velikom ritualom krštenja mošta* možemo smatrati tipičnim predstavnicima hrvatske usmenoknjiževne drame.

Navedena literatura

Belaj, Vitomir. 1992. "Vino u hrvatskoj pučkoj kulturi". U Martinje – blagdan vina, Marijan Ričković, ur. Zagreb: Otvoreno sveučilište, biblioteka "Običaji", prvo kolo, knjiga treća, 7-38.

Belaj, Vitomir. 1994. "Križevački statuti u kulturnome kontekstu". U Gozbe i zdravice u hrvatskoj književnosti – od Marulića do Kaleba i Tadijanovića, izbor, Stjepan Sučić, prir. Križevački statuti, sabrao i napisao kraj punog barila i lepe pajdašice "Pajdaš Zvonko" iz Vupoglave. Križevci: Ogranak Matice hrvatske Križevci, 461-468.

Belaj, Vitomir. 1998. "Hod kroz godinu – mitska pozadina hrvatskih narodnih običaja i vjerovanja". Zagreb: Golden marketing, 26 i 28.

Bonifačić Rožin, Nikola. 1958. "Narodna drama u Hrvatskoj". Cetinje: Zbornik radova posvećen III. Kongresu folklorista Jugoslavije držanog 1-9. IX. 1956. u Crnoj Gori, 163.

Bonifačić Rožin, Nikola. 1961. "Čovjek kao scenski rekvizit". Beograd: Zbornik radova posvećen VII. Kongresu SUFJ u Titovom Užicu 1961., 419.

Bonifačić Rožin, Nikola. 1963. "Narodne drame, poslovice i zagonetke". Zagreb: Matica hrvatska – "Zora", PSHK 27: 7, 19 i 20.

Botica, Stipe. 1995. "Hrvatska usmenoknjiževna čitanka". Zagreb: Školska knjiga, 252-255.

Eco, Umberto. 1980. "Semiotika kazališne predstave". Zagreb: Prolog, 12: 44-45: 83.

Gavazzi, Milovan. 1939. "Godina dana hrvatskih narodnih običaja (Od poklada do jeseni)".

Zagreb: Matica hrvatska, 107, 108 i 233.

Kekez, Josip. 1986. "Usmena književnost". U Uvod u književnost. Zagreb: Globus, 153.

Lončarić, Mijo. 1994. "Napomene o jeziku Križevačkih statuta". U Gozbe i zdravice u hrvatskoj književnosti – od Marulića do Kaleba i Tadijanovića, izbor, Stjepan Sučić, prir. Križevački statuti, sabrao i napisao kraj punog barila i lepe pajdašice "Pajdaš Zvonko" iz Vupoglave. Križevci: Ogranak Matice hrvatske Križevci, 469-474.

Lozica, Ivan. 1976. "O određenju folklornog kazališta". Narodna umjetnost 13:141-153.

Lozica, Ivan. 1980. "Teatralnost, teatrabilnost i folklorni teatar". Niš: Gradina 15: 3: 85.

Lozica, Ivan. 1982. "Kazališne konvencije i usmena komunikacija". Narodna umjetnost 19:97.

Lozica, Ivan. 1982. "Obred, karneval, kazalište". Zagreb: Prolog, 14: 53-54: 9.

Lozica, Ivan. 1983. "Problemi klasifikacije folklornih kazališnih oblika". Zagreb: Croatica XIV: 19: 61.

Lozica, Ivan. 1985. "Folklorno kazalište i scenska svojstva običaja". Split: Mogućnosti XXXII: 1-2-3: 22.

Lozica, Ivan. 1996. "Folklorno kazalište (zapisi i tekstovi)". Zagreb: Matica hrvatska (Stoljeća hrvatske književnosti), 15, 28, 29 i 35-48.

Lozica, Ivan. 1996. "Gesunkenes getrunkenes Kulturgut: vinski statuti pod starimi krovovi". Narodna umjetnost 2: 401-428. Ili u: 2002. Pogradska baština. Zagreb: Golden marketing, 11-39.

Milčetić, Ivan. 1919. "Krštenje mošta" (Grad Varaždin). Zbornik za narodni život i običaje 24: 319-322.

Neimarević, Ante. 1924. "Križevački statuti". Jutarnji list (20.4.), Zagreb: 13: 4390: 30 i 31.

Neimarević, Ante. 1928. "Negdašnji Križevci – u domovini znamenitih vinskih statuta – o froclanju i zlatnim dečkecima – uspomene koje izumiru." Jutarnji list (10.1.), Zagreb: XVII: 5712: 8.

Radić, Antun. 1929. "Osnova za sabiranje i proučavanje građe o narodnom životu", 2. izdanje, 67.

Rihtman-Auguštin, Dunja. 1988. "Etnologija naše svakodnevice". Zagreb: Školska knjiga, 40 i 41.

Skok, Joža. 1990. "Ogerličići reči" – antologija hrvatske kajkavske drame. Zagreb: Kajkavsko spravišće, 344.

Solar, Milivoj. 1997. "Teorija književnosti" (18. izdanje). Zagreb: Školska knjiga, 225 i 226.

Švacov, Vladan. 1976. "Temelji dramaturgije". Zagreb: Školska knjiga, 74.

Turner, Victor. 1989. "Od rituala do teatra – ozbiljnost ljudske igre". Zagreb: August Cesarec, 166 i 170.

Urbani, Milutin. 1934. "Reminiscencije na 'Križevačke statute'". Nova Danica – božićni prilog. Zagreb, IV.

Urbani, Milutin. 1937. "Naše vino". Poljoprivredna knjižnica Kr. Banske uprave Savske banovine, Poljoprivrednog odjeljenja u Zagrebu, Zagreb.

Urbani, Milutin. 1938. "Jubilej 'Križevačkih statuta'". Novosti - uskršnji prilog XXXII:105:XII i XIII.

Urbani, Milutin. 1939. "Kako treba piti vino". Hrvatski privredni kalendar, N. Kličan, ur. Zagreb, 71-84.

Urbani, Milutin. 1939. "Reminiscencije na Križevačke statute". Hrvatski privredni kalendar. Zagreb, 63-70.

KRIŽEVAČKI ŠTATUTI (THE TOWN OF KRIŽEVCI DRINKING STATUTES) IN THE CROATIAN ORAL DRAMA CONTEXT

By Tanja Baran, Zagreb

Summary

Križevački statuti, the oldest and most well known Croatian wine drinking regulations are a mixture of dramatical, retorical and lyrical forms. Therefore, it is impossible to determine their key attributes. However, the dominant genre does falls firstly into the Croatian oral folk drama, and not the folklore theatre. The Križevački Statuti were written down, together with the Great Ritual of must (young wine) baptizing, before most of the other oral literary forms, but as part of the oral drama literature body they were determined only with the first synthesis. The Ritual functions during Martinje (St Martin's Day) only, whereas the Statuti Rules can be applied throught the year. However, if their texture, acting components and material objects are considered, both forms conform almost in full with the characteristics of folklore theatre, and they can be considered as the typical representatives of Croatian oral literary drama.

Key words: Križevački Štatuti, oral literature drama, folklore theatre